Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorî nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurî:
Braşovŭ, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărî mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banî.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care-di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunî 6 fl., pe trei lunî 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francî, pe şése lunî 20 fr., pe trei lunî 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francî.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorî.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare. Tĕrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunî 5 fl., pe trei lunî 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunî 6 fl., pe trei lunî 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banî. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 175. Braşovŭ, Mercurî, 11 (23) Augustŭ 1893.

Braşovŭ, 10 Augustŭ st. v.

Nu puţinŭ li-a datŭ de lucru oficioşilorŭ ungurî faimósa călĕtoriă a ministrului preşedinte Wekerle la Ischl, unde se afla Majestatea Sa. Cestiunea cea mare, ce-i preocupă este, décă ministrulŭ unguresců a reuşitŭ orî nu a dobêndi sancţiunea prealabilă a proiectului de lege privitorŭ la căsĕtoria civilă obligătóre?

Cele mai contradicĕtóre versiunî s'au pusŭ în cursŭ în dilele din urmă de însĕ-şi foile oficióse maghiare asupra resultatului călĕtoriei lui Wekerle. Din tóte resultă, că n'a mersŭ lucrulŭ aşa de netedŭ, cum se pretinde şi că de faptŭ monarchulŭ nu şi-a datŭ încă aprobarea pentru presentarea proiectului amintitŭ. Unii susţinŭ, că d-lŭ Wekerle a dusŭ cu sine la Ischl numai unŭ memorandŭ, în care se espunŭ motivele, din carî ar fi necesară şi salutară introducerea căsĕtoriei civile în Ungaria. Maiestatea Sa, se dice, şi-a reservatŭ timpŭ mai îndelungatŭ pentru de-a studia acestŭ memorandŭ, şi numai după aceea se va decide sĕ dea orî nu aprobarea prealabilă principiară pentru presentarea unui proiectŭ de lege. Alţî oficioşî susţinŭ din contră, că corónei i-s'a presentatŭ unŭ proiectŭ de lege completŭ asupra căsĕtoriei civile, cuprindêndŭ 170 de paragrafî.

Acuma vine unŭ alŭ treilea oficiosŭ, „Pester Correspondenz", şi publică unŭ raportŭ din Viena, care în legătură cu serbarea dilei nascerii Majestăţii Sale din estŭ anŭ, desfăşură unŭ bizantinismŭ uimitorŭ faţă cu monarchulŭ spre a ajunge la conclusiunea, că totuşî Majestatea Sa, deşi în interiorulŭ sĕu nu consimte cu proiectulŭ pentru căsĕtoria civilă, nu va face nicî o pedecă guvernului şi va da în cele din urmă sancţiunea sa prealabilă. Aşa cetimŭ în numita corespondenţă între altele:

„ministrulŭ-preşedinte unguresců Dr. Alexandru Wekerle a fostŭ primitŭ în Ischl cu obicînuita cordialitate şi a părăsitŭ pe înaltulŭ sĕu Suveranŭ plinŭ de fericire. In afacerî de statŭ regele încoronatŭ alŭ Ungariei... nu cunósce simţirî personale... la ceea ce 'i se presentă de cătră guvernulŭ responsabilŭ, ca voinţa şi cerinţa majorităţii poporului, îşî dă aprobarea sa prealabilă pentru presentare înaintea parlamentului..."

Acelaşî raportŭ găsesce însĕ de cuviinţă a adăoga următórele: „Monarchului îi va conveni de sigurŭ, décă într'unŭ punctŭ séu altulŭ se vorŭ face modificărî în proiectŭ, carî corĕspundŭ simţirii şi convingerii sale personale, dér dênsulŭ fără a sclipi din ochî, va sancţiona ceea ce se va stabili ca lege cu aprobarea ambelorŭ camere ale dietei, şi atuncî când acésta nu s'ar uni cu părerea sa privată..."

Este acésta o manieră cu totulŭ straniă de a băga în discuţiune coróna şi denotă puţinŭ tactŭ din partea oficioşilorŭ ungurî, dér în strîmtórea lorŭ ei nu găsescŭ altă modalitate spre a îmbĕta cu apă rece „opiniunea publică."

Din tóte reese însĕ din nou, că de faptŭ d-lŭ Wekerle încă n'a dusŭ cu sine aprobarea prealabilă a proiectului de lege asupra căsĕtoriei civile.

In asemenî împrejurărî bizantinismulŭ corespondenţei oficióse unguresci, care se estinde până şi asupra înaltului aliatŭ, a împĕratului Germaniei, care vré sĕ vină în Ungaria spre a vedé aicî minunî de entusiasmŭ, de „mărire şi de putere"—este dér fórte rĕu şi nepotrivitŭ aplicatŭ.

CRONICA POLITICĂ.

— 10 (22) Augustŭ.

„*Revue d'Orient*", fóiă semioficiósă, care apare în Budapesta, scrie din incidentulŭ **turburărilorŭ dela Turda şi Oradea mare**, următórele: „Diarele române suntŭ esaltate. In fine ele se potŭ lăuda, că au martirî. Geamurile Episcopului Pavelŭ au suferitŭ crudelŭ pentru causa Românismului şi sgomotulŭ produsŭ prin spargerea lorŭ; acésta manifestaţiune înspăimêntătóre de barbariă maghiară a inspiratŭ orórе lumei civilisate. Bĕtrâna Europă mai adăpostesce încă în mijloculŭ ei o rassă de antropofagî, unŭ poporŭ barbarŭ, care sparge ferestri, care nu se póte compara, decâtŭ cu hordele lui Atila şi Dsingis-Chanŭ, o naţiune, care trebue espulsată, stirpită. Décă poporatiunea din Turda ar fi demolatŭ hecatombe şi studenţii din Oradea ar fi vĕrsatŭ torenţî de sânge, nicî atuncî n'ar puté scrie „*Gazeta Transilvaniei*" şi „*Tribuna*" ieremiade mai durerióse despre sĕlbătĕciile Maghiarilorŭ. Torenţii de lacrimî, ce le varsă bravii noştri confraţî asupra nefericitelorŭ geamurî ale lui Pavelŭ, vorŭ avé darulŭ de a stêrni sentimente de milă în unele inimî simţitóre din Parisŭ şi St. Petersburgŭ.... Noi regretămŭ sincerŭ cele întêmplate, căcî ele dau o aparenţă de adevĕrŭ calumniilorŭ, ce se rĕspândescă despre noi...." Semioficiosulŭ pune vina pe diarele oposiţionale şi dice: „Diarele nóstre oposiţionale esagerézä intenţiunile naţionaliste; fiă-care cetăţénŭ, care nu este maghiarisătorŭ estremŭ e pusŭ pe lista de proscripţiune; unŭ *Episcopŭ românŭ, care se preocupă* — póte cu mai multŭ zelŭ, decâtŭ ar trebui — *de interesele naţionalităţii sale, se denunţă ca trădătorŭ de patriă*.... Ce se ţine de naţionalităţî, cabinetulŭ va satisface tóte reclamaţiunile lorŭ legale şi echitabile, dér va sci scuti şi unitatea statului de orî ce veleitate separatistă orî irredentistă."

*

In şedinţa dela 18 Aug. a camerei comunelorŭ din Londra, ministrulŭ preşedinte *Gladstone* a declaratŭ, că pe ierî, Lunî, presentézä camerei unŭ proiectŭ de resoluţiune, în înţelesulŭ căruia desbaterea asupra proiectului **home-rule** trebue sĕ se sfêrşéscă Vinerea viitóre. (Vii aprobărî pe băncile liberalilorŭ). La acestea *Chamberlain* a declaratŭ, că va aşterne o contra propunere, fiindcă Gladstone prin declaraţia sa silesce camera a deveni maşină de votare şi detrage maiorităţii britice dreptulŭ de discuţiă faţă cu politica păgubitóre intereselorŭ britanice. Camera, dise Chamberlain, nu recunósce necesitatea unei astfelŭ de propunerî dictată de consideraţiunî de partidŭ. Oratorulŭ cere, ca guvernulŭ sĕ-şî retragă propunerea şi sĕ disólve câtŭ mai curêndŭ parlamentulŭ, ca alegĕtorii sĕ aibă prilegiu a-şî da părerea faţă cu bilulŭ home rule. — In urma acésta se aştéptă discuţii vehemente în parlamentulŭ englesŭ.

„Moderaţii".

Multe s'au scrisŭ în foile unguresci, ba chiarŭ şi în unele foi românescî, despre aşa numiţii „moderaţi", séu — după terminologia „Voinţei Naţionale", — „Românî unguriţi". Noi, carî cunóscemŭ fórte bine starea lucrurilorŭ din sînulŭ partidei nóstre naţionale, nu ni-amŭ simţitŭ de locŭ neliniştiţî asupra celorŭ ce se scrieau, intra muros et extra, despre o pretinsă partidă în sînulŭ partidei nóstre naţionale. Conferenţa nóstră naţională din urmă a doveditŭ mai pre susŭ de orî ce îndoială, că la noi nicî odată n'a fostŭ vorba decâtŭ de unŭ singurŭ partidŭ c'unŭ singurŭ programŭ naţionalŭ.

Dér scopulŭ nostru nu este de-a întra adî în meritulŭ cestiunei, că de unde şi până unde s'au lansatŭ din partea unora şi a altora faimele despre o scisiune óre-care în tabĕra nóstră naţională. Astădî voimŭ numai sĕ citămŭ, ca specimenŭ, unele voci din partea maghiară asupra articulului d-lui Dr. *Al. Mocsonyi*, ce l'amŭ publicatŭ în numĕrulŭ din Duminica trecută.

E clarŭ, că declaraţiunile hotărîte ale d-lui Mocsonyi, în privinţa solidarităţii în lupta nóstră naţională de legitimă apĕrare, n'au pututŭ sĕ placă nicîdecum celorŭ ce aşteptau

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS."

Consciu de vina sa.

— Novelă criminală de *Paul Blumenreich*. —

I.

O întêmplare caracteristică agită poporaţiunea din miculŭ orăşelŭ, dealtmintrelea atâtŭ de liniştitŭ. Aicî, unde fiă care cunoscea pe celalaltŭ, unde, aşa dicêndŭ, nu se aflau secrete, aicî trebuia sĕ dea de gânditŭ tuturorŭ ciudata istoriă. Şi în faptă, întregulŭ Neustadt se ocupă cu deslegarea enigmei — deşi înzadarŭ.

Erî diminéţă, mai înainte de a se deschide comunicaţiunea oficială, află primarulŭ şi preşedintele poliţiei din Neustadt, că în nóptea trecută, neguţătorulŭ de lemne Augustŭ Soberski, pe care-'lŭ cunoscea bine, a fostŭ aflatŭ mortŭ înaintea patului sĕu.

Unuia dintre cei doi poliţiştî orăşenescî, care tocmai trecea pe dinaintea curţii de lemne a lui Soberski, i-se anunţase din partea comptabilului celui ucisŭ, Bolten, faptulŭ, pentru ca sĕ-'lŭ raporteze mai departe. Consciu de datorinţa sa, se duse funcţionarulŭ la faţa locului în odaia lui Soberski, pentru ca sĕ stabiléscă ceea ce urméză.

Cadavrulŭ zăcea, desbrăcatŭ până la cămaşă, cam doi paşî departe de patulŭ folositŭ, întinsŭ pe spate; dela prima vedere nu se putea observa nicî o contusiune. Nicî în odaiă nu se vedeau urme bătĕtóre la ochî; scrinurile şi dulapulŭ erau bine încuiate; pe masa de nópte înaintea patului reposatului se afla ceasorniculŭ de aurŭ şi portmoneulŭ sĕu. Unŭ mănunchiu mare de chei, în care se afla şi cheia scrinului de ferŭ cu banii, zăcea josŭ pe podinî lângă unica uşă, care da spre camera de culoare. Idea la o crimă ar fi fostŭ pe deplinŭ eschisă din aceste împrejurărî, décă nu s'ar fi aflatŭ lângă corpulŭ neînsufleţitŭ cânele lui Soberski, cunoscutŭ în totŭ oraşulŭ,—plinŭ de sânge şi cu capulŭ crepatŭ.

Poliţistulŭ făcu, ceea ce în astfelŭ de casurî e fórte corectŭ: elŭ încuiă cu îngrijire camera şi se grăbi, sĕ raporteze superiorului sĕu. Funcţionarulŭ recunoscu, că aicî nu mai e lipsă de ajutorŭ medicalŭ. Corpulŭ lui Soberski zăcea ţepĕnŭ şi rece.

Primarulŭ ascultă raportulŭ acesta laconicŭ, pe când îşî făcea toaleta de diminéţă. In câteva minute conscienţiosulŭ bărbatŭ fu gata şi plecă cu poliţistulŭ pe drumulŭ cătră curtea lui Soberski, unde află pe deplinŭ adeverite cele raportate de inferiorulŭ sĕu. Indată trimise unŭ curierŭ la procurorulŭ de statŭ, care locuia într'o depărtare de două milurî de oraşŭ. Unŭ alŭ doilea curierŭ chiemă pe medicŭ la faţa locului, pentru ca îndată sĕ se stabiléscă causa morţii. Până când avea sĕ vină procurorulŭ şi mediculŭ, nu era permisŭ sĕ se atingă de nimicŭ.

Pe când se făceau tóte acestea, se sili primarulŭ, ca sĕ facă lumină în acéstă afacere, purcedênd la investigaţiunea comptabilului Bolten. Dela acesta se putea afla ceva. Ceea ce audi aicî, firesce, că în modŭ esenţialŭ, îi era deja cunoscutŭ.

Bĕtrânulŭ Soberski, unŭ omŭ bogatŭ, cam minunatŭ, se ocupa de decenii pe moşia sa cu unŭ vastŭ negoţŭ de lemne. In dosulŭ locuinţei sale antice, în care afară de comptoarŭ, de camera de durmitŭ amintită şi de o încăpere folosită de Soberski, se afla locuinţa comptabilului, precum şi unŭ locŭ întinsŭ, care spre câmpŭ era închisŭ de nisce ziduri înalte. Nóptea erau slobodiţî aicî doi dogî marî. Din spre partea acésta nimenea nu putea pĕtrunde înlăuntru, chiar sĕ lŭ fi cunoscutŭ cânii. Unŭ alŭ treilea câne, acela, care zăcea mortŭ lângă stăpânulŭ sĕu, numai atâtŭ venia în combinaţiă, întru câtŭ era unŭ câne bunŭ, cu numele Bello, care era prăsitŭ de unŭ amatorŭ pasionatŭ de cânî.

Bello, deja de anî de dile, nu făcu nimĕnuia ceva rĕu, şi la streinî lătra, împrejurulŭ stăpânului sĕu, pentru ca sĕ-i atragă atenţiunea. Ceea ce-lŭ deosebea de ceilalţî cânî de luxŭ, era, că şi pe cei ce umblau dilnicŭ prin casă îi lătra, îndată ce se apropiau tare de stăpânulŭ sĕu. Trebuiau aşa-déră sĕ stea totdéuna trei paşî departe de elŭ, décă nu voiau sĕ între în contactŭ cu dinţii lui.

Aceste tóte aduseră conclusiunea, că cineva a pĕtrunsŭ nóptea la Soberski, pe care cânele l'a „anunţatŭ" şi şî-a plătitŭ cu viéţa fidelitatea sa.

Acum mai esista întrebarea, cine a pututŭ sĕ fiă făptuitorulŭ? Unŭ atacŭ de jĕfuire era eschisŭ. Care tâlharŭ ar fi lăsatŭ ceasorniculŭ de aurŭ şi portmoneulŭ plinŭ, după ce cânele zăcea mortŭ, ér stăpânulŭ neînsufleţitŭ? Afară de aceea, nicî celŭ mai micŭ semnŭ nu arăta vre-o jefuire plănuită orî chiar sĕvêrşită.

Póte ar fi ajunsŭ cu unŭ pasŭ mai aprópe de resultatŭ, décă s'ar fi gânditŭ